

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

ieiunium Quibus cibis explendum

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

senetur ad ieiunium. Non autem ratione do- bilitatis. Textores se- vici officia- res calceos ex materia molli. Musici Re- ligiosi ob- cantum. Possunt ve- sci ovis, sed nō qui can- tant canem plano. Potest sumi aliquid pro medicina ad conserva- dā sanita- tē. Sic etiā pro stabili- tate somni chi. Qui nō ha- bet nisi pa- nē tantum non potest comedere carnem.

& factores, conficientes calceos ex ma- teria molli bossicas, non excusantur à ieiunio, qui non habent vinum bibendi in ieiunio, Martin à S. Ioseph, & Ponti- fex dispensando in ieiunio sine causa peccat venialiter, Bosson. & alij part. 10. tr. 16. resolut. 77.

Musici excusantur, & possunt manē sumere aliquid ex siccato, & cibi ad cō- servandam vocem; Idemque possunt Presbyteri, & in quadragesima vesci o- vis; ita observatum est in Hispania à S. Ioseph, & aliis *ibid.* tract. 12. resolu- tione 41. §. nota hic in fin. & tract. 14. resol. 60. non autem Religiosi, qui cantant in choro cantu plano, *ibid.*

Sumere aliquid pro medicina ad cō- servandam sanitatem non licet, sicut pro remouenda infirmitate, vel fugien- da innocentiis, & alij *ibid.* Sic etiam po- test sumi modicum ientaculum mane ad subleuandam debilitatem stomachi, vel capitis sine fractione ieiunij.

Non licet habenti tantum panem in die ieiunij comedere carnem contra Pasqual, sed hoc rusticis prohibetur, nō autem magnatibus, & personis delica- tis, & si rustici non habent aliud nisi ova, possunt illa comedere Leand. & alij, & in die ieiunij infra pastum me- diam vnciam cibi sumere ad fugiendum nocumentum vini. Diana & alij. *ibid.* tract. 14. resolutione 59. seu 61. & 9. part. actum est pars. 10. tract. 14. resolu- tione 58.

Qui propter aliquod negotium inter- rumperet ieiunium per duas horas & amplius, dummodo comestio facta non sit sufficiens ad sustentationem, non frangeret ieiunium, si reuertatur ad perficiendum prandium, vel cœnam.

Leand. & alij part. 10. tract. 14. resol. 64. & potest per quartam partem horæ su- mere cibum ex quocumque genere ante comestionem sine fractione ieiunij. Pas- qu. & alij *ibid.* res. 63. & si prandium mul- tum dilatarur potest aliquid ante illud sumere; idemque seruientes mensæ se- cularium vel Religiosorum & etiam le- gentes in mensa tempore ieiunij sumere aliquid cibi possunt sine fractione ie-

iunij, quamquam in magna quantitate Leand. & alij *ibid.* §. Sed hic obiter.

Non possunt sumi pharmaca præfer- uatiua, sed conseruatiua, *ibid.* tract. 14. res. 60.

Episcopus non potest transferre iei- unium S. Matthiæ, si venerit in vltimo die bacchanalium contra quod alibi di- ctū est Leand. *ibid.* tra. 16. res. 9. §. verum.

quarta pars tem hora. Prohibetur pharmaca præserua- tiua. Episcopus non potest transferre Vigiliam S. Matthiæ

I E I V N I V M,
Quibus cibis expleantur.

ADuerte primò, hæc tria præ- abstinendi à carnibus, & ieiunandi, esse distincta & quamuis præ- ceptum de abstinentia carniū. inclu- datur in præcepto ieiunij, vnde secundū probabiliorem sententiam dispensatus ad carnes censetur dispensatus ad iei- unium, vt dictum remanet n. 18. præceptū nihilominus de non edendis carnibus non includit præceptum ieiunij, nā pue- ri ante annum 21. nō tenentur ad iei- unium, tenentur tamen à carnibus absti- nere, quod de prægnantibus & nutriti- bus dictum est, num. 37.

In diebus ieiunij ve- rantur car- nec.

45. Dati tamen possunt carne in infan- tibus ante septennium, etiam vbi adest contraria consuetudo: nam pueri nec legibus, nec consuetudinibus obligan- tur. Imò Sanctus *disp. 41. num. 3.* id verum putat, etiam si infans doli capax sit: nam per accidens est, quod vsus rationis in aliquo acceletur, & ius positium non intendit obligare nisi in illa ætate, in qua communiter lux rationis irradiat. Sed in hoc dissentit Villalobos. *som. 1. tract. 23. dub. 8. num. 7 part. 1. tract. 9. res. 42.* Dati etiam possunt carnes paganis, qui non tenentur legibus Christianorū, & amentibus, propter rationes, quas ad- ducit Sanchez *in sum. t. 1. li. 1. c. 12. n. 16. 16. & pars. 5. tr. 14. res. 7. in fine.*

Sed non in- fantibus.

Paganis. Et amentibus.

46. Si quis etiam ab antiquo cibos quadragesimales noxios expertus esset, nō teneretur illis amplius vesci, & in re- liquis Quadragesimis periculū facere: alioqui

Et infirmis aut infirmā tate ieiunij. cibis exple-

bis quadragesimalibus alioqui enim esus carniū in præservationem nunquam liceret. Secus si causam noxietatis cessasse, maxime dubitaret. Sancius *disp. 51. num. 9. part. 3. tract. 5. ref. 5. §. Notandum.* Qui idem dicendum existimant in dubio an tales cibi sint nocituri, quia æquale ius nobis inest ad fugiendum damnum certum, ac damnum rationabiliter formidabile, illudque cerro, & antiquius omni lege positiva. Et dubium in fauorem rei, & possidentis interpretandum est. Nec dispensatione requiri. Sed Doctores, qui am requeunt, loqui in dubio damni leuis, quod etiam præsens non excusaret à ieiunio: sed solum sufficeret ad dispensandum. Ita ille, an probabiliter, alij iudicent, *part. 4. tr. 3. ref. 56.*

Præceptum de abstinentia carniū violatur toties quoties. Sed non in ieiuniis ex voto.

47 ¶ Igitur in diebus ieiuniorum, & singulis sextis feriis, & Sabbatis tenemur à carnibus abstinere & sub onere peccati mortalis toties quoties committendi: quia est præceptum negatiuum. Ita Sancius *disp. 47. num. 25. part. 1. tract. 9. ref. 45.* Quod probabile est non procedere in ieiuniis ex voto, nam vouens ieiunium, non vouet abstinētiā carniū per se, sed quatenus includitur essentialiter in ieiunio: quare fracto ieiunio per primum carniū esum, videtur cessare obligatio abstinētiæ carniū.

Ignorās die ieiunij & comedit in mane tenetur relictū facere. Ita Faustus *lib. 1. quasi. 140. n. 2. cōtra Azorium part. 1. lib. 7. c. 10. quasi 8. ref. 37. ibid.* & absolute postea *ref. 43. §. Notandum.* Secus si vouit non edere carnes, *part. 10. tract. 14. ref. 31.* Unde qui comedit carnes in die ieiunij in magna quantitate ex obliuione non violauit ieiunium, & si ignorans eo die ieiunari, & comedit in mane tenetur reliquo tempore seruare ieiunium, Peliz *part. 9. tract. 6. ref. 22.* & qui in die ieiunij sumit poma, mala massilica, medica (limoni, & melarangi) & vnam per modum potus nō frangunt ieiunium, *part. 9. tract. 6. ref. 24.* Sed de vna in magna quantitate, contrarium tenendum est. Dicast. *part. 9. tract. 9. in vero non est addenda sol. 388.*

48 Sed nota hic duo. Primū, pinguedinem secundum glossam in *c. presbyter damnanda d. 32. in v. sagimen*, Hostiensē, Abba-

tem, & alios apud Enriquez *lib. 7. cap. 13. consuetudinum. 21. in gloss. litt. H.* & nouissime. Fa. Sicilia *verū gundez pr. 4. lib. 1. cap. 2. num. 20.* non di lardo, & computari inter carnes, sed inter oua, sagimine & lacticia: quia pinguedo ex Aristo. *in star onitele 2. de gen.* non est caro. Et hanc sententiam (quæ tamen non caret aduertentia) multum fauere consuetudini Regni Siciliæ, in quo tempore Quadragesimæ, quando ex privilegio Ciuitatis ediposunt lacticia & oua, vsui esse solet etiam sagimen. Præterquam quod hic vsus iustificatur ab antiquitate, sicut vsus Castellæ edendi intestina animalium in Sabbato, & alij similes. Qui possunt iustis de causis introducti esse, quas nō tenemur post tot annos inuestigare. Et quamuis iusta causa defuerit, nunc legitimi sunt, quia pleraque consuetudines contra legem initio in iustæ sunt, donec adolescant, *part. 1. tract. 9. resolutio. ne. 21.*

49 Secundum notandum est, in esu carniū in diebus prohibitis dari paruitatem maritiam, quemadmodum datur in præcepto negatiuo de non furando. Ita Merollatom. *1. disp. 2. cap. 4. dub. 7. n. 1. & Leonc. 99. mor. de chocol. par. 3. num. 3.* qui dicit, esse eam quantitatem, quæ coquo ad gustandum, & libatoribus Principum ad assecurandum sufficit: nam si in hac quantitate admittit dispensationem ex causa tam leui absque eo, quod derogatur præceptum, signum est tantæ carnis esu præceptum solum accidentaliter violari, & si id fiat absque causa legitima peccari solū venialiter, *part. 5. tract. 5. ref. 32.* Collige autem ex dictis, infirmorum ministris non esse illicitum, aliquid ex carnibus edere in die ieiunio, non solum ad probandum, sed etiam ad excitandum infirmo appetitū, & tollendum fastidium, si id commodum esset. Nam in his est vrgentior ratio, quam quæ fauet coquis, & dapiferis Principum, nimirum charitas, quam Ecclesia non intendit impedire. Ita Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 21. n. 10. ibidem in fine.*

60 In ieiunio Quadragesimæ interdiciuntur etiam oua, & lacticia, ex cap. Quadragesimæ denique.

gestina pro denique d. 4. & longa communiterque
hibentur recepta consuetudine, & quidem tam
etiam 41, ius citatum, quam consuetudo obligat
& lactici sub mortali, tam seculares, quam regu-
lantes, part. 9. tract. 8. ref. 66. sic enim illud
mortalis explicat D. O. communiter contra Fa-
gund. part. 4. lib. 1. cap. 2. num. 12. & cer-
tas Academias apud ipsum explicantes
de obligatione veniali: consuetudo vero
est ubi gravis, communiter servata
& de eius transgressione populus scan-
dalizatur & timorati non bene sentiunt,
ipsique transgressores poenam reportant,
quæ secundum Suar. de leg. lib. 7. cap. 15.
n. 13. sunt sufficientia signa, quod aliqua
consuetudo obliget sub mortali, part. 3.
tract. 6. ref. 80. Hoc autem præceptum

Et hoc præ- ceptum
frangiur: toties, quo- ties come- duntur.
Et secun- dum Säch- sium cum carnibus, si duplex peccatum
Excusat vero parvi- tas mate- ria.
Et necessi- tas.
Et edens.

viget etiam in Dominicis Quadragesi-
ma, vt docet Enniquet lib. 7. cap. 13. n. 10.
quamuis neget Gomez in bull. claus. 7.
num. 7. & non improbet Trullench in
bull. lib. 1. §. 4. dub. 3. numer. 1. ibid. in fine,
part. 9. tract. 8. ref. 66. §. confirmatur: & p.
10. tract. 11. ref. 46. Et toties quis peccat
mortaliter, quoties ova, & comedat
etiam eodem die, vt diximus num. 47.
de carnibus. Imò Sancius disp. 41. numero
26. putat, edentem simul in Quadrage-
sima carnes & ova, peccare dupliciter,
propter duo præcepta distincta, part. 1.
tr. 9. ref. 45. post initium.

51. Excusat vero in primis paruitas
materie vt dictum est de carnibus. Vn-
de, quia in cibum, qui vulgo *bisotto* di-
citur, parum ovi intrat, & longa con-
suetudine introductus est, in ieiunio
Quadragesimæ non est mortiferus. Vil-
lalobos. tom. 1. tractat. 23. dub. 7. numero 3.
part. 1. tractat. 9. resol. 31. & part. 10. tract.
14. ref. 57.

52. Secundò excusat necessitas, non
solum infirmus, sed etiam eos, qui alias
epulas non habent, vt si quis in itinere
præter lacticiam non invenit nisi pa-
nem, fructus, & oleum: nam hæc non sunt
sufficiens prandium, & Sanchez in opus-
tom. 2. lib. 5. c. 1. dub. 19. num. 6. permittit
itinerantibus lacticiam, quoties non
inveniunt pisces, part. 5. tr. 14. resol. 31. §.
Notandum est.

53. Qui vero in Quadragesima edit

ova, vel lacticiam, non proinde frangit
ieiunium, sed solum peccat contra præ-
ceptum de abstinendo ab illis, quod non frangit
num. 44. diximus esse distinctum à præ-
cepto ieiunii Ita Sanchez in sum. tom.
lib. 4. c. 11. num. 53. part. 1. tract. 9. ref. 45. in
fine.

54. Porro in diebus Veneris & Satur-
ni, & in omnibus ieiuniis extra Qua-
dragesimam ova, & lacticiam de iure
communi non prohibetur. Ita D. Tho-
mas 2. 2. quæst. 147. art. 8. ad 3. & alii cõ-
muniter contra Richard. in 4. dist. 15. art.
3. quæst. 5. part. 3. tr. 6. ref. 8. §. Notandum
secundò, & part. 5. tract. 14. ref. 13. §. Notan-
dum.

55. Aliquitamen, vt Cruz in bull. disp.
1. cap. 5. dub. 11. num. 17. dicunt, prohiberi
consuetudine sub mortali. Sed Filli-
cius tom. 2. tractat. 27. part. 2. c. 3. num. 49.
rectè observat talem consuetudinem,
si licubire, epra est, introductam esse
ex devotione, & propterea admonen-
dum populum ne peccet ex conscientia
erronea. Et vterque Sanch. ac novis-
simè Trullench ubi sup. num. 9. docent in
Regno Hispaniarum talem consuetu-
dinem, quæ obliget sub mortali, con-
stare non posse: quia non potest adesse
præscriptio 40. annorum requisita ad
eam legitimandam, maior enim popu-
li pars à multis annis sumit Bullam, &
edit lacticiam etiam in Quadragesima,
& sic contrarius vsus non potest allegari,
nisi apud paucos, & pauperiores, qui
videntes alios, qui edunt lacticiam, ha-
bere Bullam putant, edi non posse sine
Bulla. Quæ omnia militant pro no-
stro Regno Siciliæ. Et cum hæc om-
nia faciant saltem quæstionem dubiam,
turo quis potest hæc sententiam sequi,
quia in dubiis melior est conditio pos-
sidentis: possessio autem stat pro liber-
tate. Et in dubio nemo præsumitur
se velle obligare, part. 1. tractat. 9. resol. 5.
§. Sed talem, resol. 6. in fine, & 41. part. 3.
in addit. ref. 20. & part. 5. tractat. 14. resolu-
tione 13.

56. Verum, dato & non concesso
quod talis consuetudo vigeat sub mor-
tali: adhuc tamen non obligat Religio-
sos.

ova in Qua-
dragesima
non frangit
ieiunium.
Ova au-
tem & lac-
ticinia nõ
prohiben-
tur in aliis
ieiuniis.
Tam de
iure.
Quam de
consuetu-
dine.
Præsertim
in Regnis
Cruciata,
vt in Hi-
spania.
Et Sicilia.

Vnde lacti-
cinia edi
possunt, in
ieiuniis ex
voto extra
Quadrages-
simam.

fos loquendo de Regno Siciliae, quia in eo Religiosi non habent talem consuetudinem, & non tenentur consuetudinebus saecularium. Et ita tenet, Sanchez in opusc. ubi sup. dub. 21. num. 2. quod si in Hispania adesset consuetudo abstinenti ad lacticiis, adhuc Patres Societatis edere possent. Et addit cum Paludano in 4. dist. 15. quae. 4. art. 3. quod consuetudines laicorum non tenentur seruari Clerici. sed in hoc ultimo dissentit Suarez de leg. lib. 7. cap. 17. num. 12. par. 5. tract. 24. res. 13. & in nostra Sicilia consuetudo abstinenti ad lacticiis in Vigiliis, & quatuor anni temporibus videtur grauis, & recepta sub mortali apud Regulares. Vide praeterea infra V. V. sus. n. 7. †

57 Sed an lacticina edi possint in ieiuniis voti, Pœnitentiae, & Iubilaei? Respondet quoad ieiunia ex voto extra Quadragesimam cum Porcellio ad. ad dub. Reg. V. Ieiun. n. 7. affirmatiue, quia hæc solum prohibentur in Quadragesima par. 1. tract. 9. res. 5. Et si quis vouit ieiunare in Quadragesima, dubitat tamen, an voluerit ad lacticiis abstinere, comedens lacticiis non fit reus voti, quia quis peccet contra præceptum Ecclesiae.

Ex pœni-
tentiæ lu-
bilæi.

Ita Sanchez sum. tom. 1. lib. 4. cap. 11. num. 53. ibid. §. itaque. Et si aliunde non esset obligatus ieiunare, posset edere lacticiis sine villo peccato. Ita Salas in 2. 2. tom. 2. tract. 8. disp. vii. sect. 25. num. 250. contra Turrian opusc. 10. disp. 1. dub. 2. par. 4. tract. 3. res. 20. Quoad ieiunia ex pœnitentiæ affirmatiue respondent etiam Palud. ubi sup. art. 4. concl. 2. & alij, par. 7. tract. 9. res. 6. Et quoad ieiunia Iubilæi extra Quadragesimam, Henriques lib. 7. cap. 0. num. 4. & c. 13. num. 13. quia adducit declarationem Pij V. Greg. XIII. XIV. & Sixti V. in suis Iubilæis ibid. & P. Tertia, in addit. res. 20. Vnde in omnibus ieiuniis extra Quadragesimam lacticiis non prohibentur. par. 1. tract. 9. res. 4. 1. & par. 3. tract. 6. res. 80. 5. Notandum 2. An verò edi possint in collatione eorum ieiuniorum, in quibus permittuntur, dicemus infra

num. 62.

I E I V N I V M,

Quoad collationem.

58 † **C**ollatio serotina in die ieiunij non licet de iure, sed introducta est ex iam legitime præscripta consuetudine. Vnde, & quantitas eius, & qualitas à consuetudine communium doctorum, & timoratorum præcipue peragenda est † Et quidem.

59 Quod attinet ad quantitatem, sunt quinque opiniones. Prima Grassij, part. 1. lib. 1. c. 34. num. 29. quæ permittit tres vncias. Secunda Homoboni. par. 1. tract. 5. c. 20. quæ permittit quatuor. Tertia Villalobos tom. 1. tr. 23. dub. 7. num. 4. quæ sex. Quarta Fagund. part. 4. lib. 1. c. 4. nu. 13. & 19. quæ vncias octo permittit, par. 9. tract. 6. res. 2. in fine Nota hic, vnde si excedat duas vncias, peccat tantum venialiter, ibid. res. 15. §. Se sic obiter, & totas in pane, vel in pane cocto cum aqua & oleo, dum non excedat 8. vncias ibi. res. 29. §. Quid ego sentiam, sic de aliis iusculis. Ultima tandem Filiuc. tom. 2. tract. 27. par. 2. c. 3. quæ 7. nu. 33. & aliorum, quæ illam extendit ad quartam partem cœnæ ordinariæ. Ex quibus opinionibus prima, & secunda sunt nimis rigidae: tertia, & maximè quarta, probabiliores. Quarta verò est nimis laxa (& idè in praxi nō admittenda, imò etiā Turrianus cons. Theol. cent. 3. dub. 27. appellat improbabilem & refert, à viris doctis Hispaniæ iudicari temerariā, nam quarta pars cœnæ ordinariæ est notabilis, vt videre est apud Hispanos, Gallos, Flandros, Germanos, par. 4. tr. 4. res. 117.) Quod verò dicunt, quartam partem in aliis non esse notabilem: in primis non est generaliter verū; nam labor sex horarum in die festo, quæ sunt pars quarta diei, est notabilis; & ita in aliis multis (deinde non est considerata quantitas collationis in ordine ad cœnam, sed secundum se; vnde quamuis quarta pars cœnæ respectu cœnæ

Collati or-
sum habuit
ex consue-
tudo.

Et fieri po-
est sex vel
octo vnci-
arum.

Et in om-
nibus extra
Quadrages-
simam.